

**SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ 1457 NUMARADA KAYITLI MENSUR
MECMUADAKİ ZAFER-NÂME-İ NÜŞİ'R-REVÂN ÜZERİNE**

ON ZAFER-NÂME-İ NÜŞİ'R-REVÂN IN THE MANSUR MECMU REGISTERED AT THE
SULEYMANİYE LIBRARY NO 1457

Merve YAPICI

Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim
Dalı

*PhD Student, Balıkesir University Institute of Social Sciences Department of Turkish Language and
Literature*

merve.yap.35@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-1269-3524>

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dergisi-Journal of Turkish Language and Literature
TÜRKDED-3, Aralık-December 2021 Rize

Makale Türü-*Article Types* : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-*Received Date* : 11.11.2021
Kabul Tarihi-*Accepted Date* : 17.11.2021
Sayfa-*Pages* : 139-152.

SÜLEYMANİYE KÜTÜPHANESİ 1457 NUMARADA KAYITLI MENSUR
MECMUADAKİ ZAFER-NÂME-İ NÜŞİ'R-REVÂN ÜZERİNE*

Merve Yapıcı**

Özet

Bir derleme niteliğinde olan mecmualar, bir veya daha fazla yazar ya da şairin eserlerini barındırır. Bu eserler çeşitli konularda olabileceği gibi manzum ve mensur da olabilir. Mecmualar yalnızca edebiyatımız açısından değil, kültür ve tarihimiz açısından da oldukça değerli kaynaklardır. Genel olarak bir mecmuanın benzer konuları ihtiva eden eserlerden meydana geldiği ve buna göre isimlendirildiği görülür. İçinde barındırdıkları konular bakımından hemen her alanda yarar sağlayabilecek metinlerin yazılı olduğu mecmualar, birçok edebî ürünün günümüze gelmesini sağlamış, bilinmeyen şair, şiir veya eserlerin gün yüzüne çıkmasını sağlamıştır. Bunun dışında mecmualar dönemin zevkini ve anlayışını yansıtmaları bakımından da önemlidir. Bu çalışmada Süleymaniye Kütüphanesi 1457 numarada kayıtlı mensur mecmua kısaca tanıtıldıktan sonra mecmuada yer alan *Zafer-nâme-i Nüşî'r-revân* adlı eser detaylı olarak ele alınmış, metnin nüshaları arasındaki fark ve benzerlikler incelenmiş ayrıca tam metnine de yer verilmiştir. Eserin *Zafer-nâme* olarak anılmasına rağmen aslen nasihatnâme türünde olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: klasik Türk edebiyatı, mecmua, *Zafer-nâme-i Nüşî'r-revân*

ON ZAFER-NÂME-İ NÜŞİ'R-REVÂN IN THE MANSUR MECMU REGISTERED AT
THE SULEYMANİYE LIBRARY NO 1457

Abstract

Mecmua which have the characteristics of a compilation, contain the works of one or more authors or poets. These works can be on various subjects, as well as in verse and prose. In general, it is seen that a mecmua consists of works containing similar subjects and is named accordingly. Mecmuas are valuable sources not only for our literature but also for our culture and history. They are texts that can be useful in almost every field in terms of the topics they contain. These works, written in verse or prose, have brought many literary products to the present day, and have brought to light the hidden and unknown poets, poems or works. Apart from this, it is also important in terms of reflecting the taste and understanding of the period. In this study, after briefly introducing the prose journal registered in Süleymaniye Library, number 1457 *Zafer-nâme-i Nüşî'r-revân* in the journal was discussed in detail, and the differences and similarities between the copies of the

* Makale 2020 yılında tarafımızca tamamlanan "Süleymaniye Kütüphanesi 1457 Numarada Kayıtlı Mensur Mecmua (İnceleme-Metin)" başlıklı yüksek lisans tezinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

**Doktora Öğrencisi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı.

text were examined. Besides, the full text of the work is also included. Although it is called Zafer-nâme, there are many differences between the copies of this work, which is in the type of guidance letter (Nasihât-nâme). Although there are many differences in terms of both form and content, it is seen that the questions asked, namely the topics mentioned, are almost the same when the copies are examined.

Key Words: classical Turkish literature, mecmua, *Zafer-nâme-i Nûşi'r-revân*

Giriş

Mecmua kelimesi, “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamına gelen *cem'* mastarından türemiş olan “bir araya getirilmiş, toplanmış” anlamındaki *mecmû'* kelimesinden gelmektedir. Başlangıçta cönklerle pek çok benzerlik gösteren bu metinler sonrasında daha sistematik bir hâle bürünüp kitaplaştırılmışlardır. Cönklerle benzer şekilde bu eserler de ayet, hadis, fetva, dua, şiir, ilaç tarifi, şarkı, ilahi, çeşitli yararlı bilgi ve belgelerin yer aldığı eserlerdir (Uzun 2003: 265).

Şiir mecmualarından sonra en çok karşılaşılan mecmua türü risale mecmualarıdır. *Mecmû'atü'r-resâil* veya *mecmû'a-i resâil* adlarıyla kayıtlı bu mecmualar birden çok risalenin (kitabın / kitapçığın) bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualardır. “*Mecmû'a-i münşeât*”lar, “*mecmû'a-i letâ'if*”ler ve “*mecmû'a-i hikâyât*”lar eski Türk edebiyatı sahasında mensur edebî metinlerin yer aldığı mecmualar arasında en çok karşılaşılan mecmua türleridir (Köksal 2012: 414-5). Bu yazıda sözü edilen eser de bu tür mecmualardan biridir.

1. Süleymaniye Kütüphanesi 1457 Numarada Bulunan Mensur Mecmuaya Dair

Eldeki mensur mecmua, Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Bölümü 1457 numarada kayıtlıdır. 95 varaktan oluşan eserin ilk beş risalesi 9, takip eden iki risale 15, son risale ise 17 satırdır. Yazı nesihtir, yer yer harekelidir. Mecmuanın derleyicisi bilinmemektedir. Mecmua içerisinde üç yerde (1b, 45b ve 91b) “*Sâhibuhu 'İzzet Usta*” temellük kaydı bulunmaktadır. Bu temellük kaydı farklı bir el tarafından yazılmıştır. Eserin tertip edildiği tarih ve yer ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Eserde, son risale hariç tüm risalelerin başlıkları ile bazı kelimeler için de kırmızı mürekkebin tercih edildiği görülür.

Eserin iç kapağında sonradan başkası tarafından yazılmış bir fihrist bulunmaktadır. Mecmuada yer alan risale isimleri, dilleri, sayfa ve satır numaralarının belirtildiği söz konusu fihrist şu şekildedir:

1. Nasihat-i İskender
2. Zafer-nâme-i Nûşi'r-revân
3. 'İlm-i Yed
4. Risâle-i Tûlü'l-'ömr ve Kasru'l-'ömr
5. Kıyâfet-nâme-i Yûnus Efendi
6. Risâle-i Nu'ûtü'l-kavs-Okculuk
7. Halk İ'tikâd ve Ahlâkları

8. Peygamberimizüñ 20 Tane Buyrukları

9. Halkı Tahsîle Ta'vîk Hakkında Pâdişâhuñ İrâdesi.

Fihristte ayrı birer metin olarak ele alınan üçüncü ve dördüncü metin aslında tek bir metindir. Bu durum da fihristin başkası tarafından eklendiğinin kanıtlarından biridir.

Metindeki ilk risale 1b-3b varakları arasındadır. “*İskender-i Zü'l-karneyn Hâcesi Arîstatâlis Hâs[uiñ] Nasîhat ve Terbiyet İçün Gönderdüğü Cevâblardur*” başlığını taşır.¹ Bu risale, İskender'e hocası Aristo tarafından verilen otuz öğütten meydana gelmiş bir nasihatnâmedir. Mecmuadaki ikinci eser 3b-16b varaklarını kapsamakta ve “*Fî Beyân-ı Zafer-nâme-i Nûşî'r-revân-ı 'Âdil'*” başlığını taşımaktadır. Metin Nûşirrevân ile Büzürchmihr arasındaki diyaloglardan meydana gelmektedir. Aşağıda söz konusu metinden etraflıca bahsedilecektir. 16b-24b varakları arasında yer alan üçüncü metin, “*Der-Beyân-ı 'İlm-i Yed'*” başlığını taşımaktadır. Eserde parmaklara ve ele bakılarak kişinin geleceğiyle ilgili yorumlarda bulunulur. Yazmanın 25a-43a sayfaları arasında yer alan dördüncü metin, “*Hâzâ fî Beyân-ı Kıyâfet-nâme-i Mergûb ez-Te'lifât-ı Merhûm Yûnus Efendi Rahmetu'llâhi 'Aleyhi Rahmeten Vâsi'aten*” başlıklı bir kıyafetnâmedir ki uzuvlarla ilgili çeşitli bilgileri içerir. “*Hâzâ'r-risâletü fî Beyân-ı Nu'ütü'l-kavs*” başlıklı metin, mecmuanın 43a-91b varakları arasında yer almaktadır. Muhammed bin Yûnus ed-Dervâzî tarafından Arapçadan Türkçeye tercüme edilmiş bir okçuluk kitabının eksik bir nüshası durumunda² olan bu bölüm mecmuadaki en hacimli kısımdır. Ne zaman tıraş olunması gerektiği ile ilgili olan altıncı metnin herhangi bir başlığı bulunmamaktadır. 92b-93a varakları arasında bulunan bu risalede hangi gün tıraş olunursa, bunun neye delalet edeceği anlatılmıştır. Mecmuanın 93b-94a varakları arasında yer alan metnin başlığı “*Bâb-ı Hazret-i Risâlet-penâh Hazretleriniñ Pend-i Şerifleridir*” şeklindedir. Metinde fakirliğe sebep olan yirmi sebepten bahsedilir. Mecmuanın 94b sayfasında yer alan son metin, başlıksız olup bir padişah iradesidir. Eserde herhangi bir isim bulunmadığından bu fermanın hangi padişah tarafından verildiği bilinmemektedir (Avcı 2013: 20-5).

2. Nûşirrevân ve Zafernâme Hakkında

Mecmuadaki ikinci eser 3b-16b sayfalarını kapsamaktadır. “*Fî Beyân-ı Zafernâme-i Nûşî'r-revân-ı 'Âdil'*” başlığını taşımaktadır. Bu makalede üzerinde durulmak istenilen kısım bu metindir.

Metin, Nûşirrevân ile Büzürchmihr arasındaki diyaloglardan meydana gelmektedir. Nûşirrevân'ın Büzürchmihr'e bazı sorular yönelmesi ve verilen cevapların yazıya dökülmesi bu metnin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Nûşirrevân, asıl adıyla I. Hüsrev, (MS 531-579) 19. Sâsâni hükümdarıdır. “Nûşirrevân”ın anlamı hakkında farklı görüşler mevcuttur. En yaygın açıklama bu adın “ölümsüz ruh” anlamına gelen Pehlevice “enüşegrüvân” veya “anöşek ruvân”dan geldiğidir (Sivrioğlu 2013: 225).

¹ Söz konusu metnin 11 nüsha üzerinden değerlendirildiği çalışma için bk. (Avcı 2018).

² Dervâzî'nin bu tercümesi için bk. (Azbay 2020).

Nûşirrevân henüz 18 yaşındayken tahta geçmiş ve halkını muhteşem bir şekilde yönetmiş, devleti düzene sokmuştur. Özellikle adalet duygusu çok gelişmiş olan hükümdar “Âdil” sıfatıyla anılmaya lâyık görülmüştür. Babası I. Kubad ülkeyi çok iyi yönetememiş, bu durumu fırsat bilen memurlar ve askerler ise kendi çıkarları doğrultusunda kararlar alıp bunları uygulamışlardır. Nûşirrevân, tahta geçtikten sonra bu durumun değişmesi için elinden geleni yapmış ve halkı tarafından çok sevilmiştir (Nizamü'l-Mülk 2016: 43-9).

Nûşirrevân'ın genellikle âdil sıfatıyla beraber anılması edebî eserlerde pek çok teşbih, mecaz ve mazmuna konu olmuştur. Nûşirrevân'ın Medâin'de bulunan geniş ve muhteşem sarayındaki çok büyük ve gösterişli olan salonu “Tâk-ı Kısra” veya “Eyvân-ı Kısra” adıyla anılır. Kendi halkıyla yabancı devlet erkânı ve misafirleri kabul edip dinlediği, haksızlığa uğrayanların başvurduğu bir adalet sarayı olarak şöhret kazanmıştır (Albayrak 1995: 255-6). Anlatılana göre kapısının önüne yedi yaşındaki bir çocuğun dahi elinin erişebileceği zillerin asılı olduğu bir zincir yaptırmıştır. Dergâha şikâyet için varanlar o zinciri sallayarak zilleri çaldırır ve bir adaletsizliğe maruz kaldığını anlatırmış. Bu kişi huzura kabul edilir ve ona hakkı teslim edilirmiş. Nûşirrevân'ın verdiği cezalardan cümle ordu ve halk derin bir korkuya kapılmış. Böylece kimse haksızlık yapmaya yeltenemezmiş. Nûşirrevân'ın devleti hükümdarlık yaptığı sürece sapaşağlam ayakta kalmıştır. Ülke o hâle gelmiştir ki yedi yıl boyunca hiç kimse o zincire dokunmamış, buna ihtiyaç kalmamıştır (Nizamü'l-Mülk 2016: 49).

Büzürchmîr, Bozorgmîr-i Bâhtegân yani “Bâhteg'in oğlu Bozorgmîr” olarak da bilinir ve Pehlevi kaynaklarda “Baş vezir” anlamına gelen “Vazûrg Mitr” ve “Vozorgmîr” olarak geçer. İslam sonrasında Arap ve Fars kaynaklarda “Ebûzorcemîr”, “Bûzorcemîr” ve “Bozorcemîr” olarak geçmeye başlamıştır. Zekâsından, yeteneklerinden, hikmet ve düşüncedeki üstatlığından çokça bahsedilse de kimliği hakkında net bilgiler yoktur. Nûşirrevân'ın oğlu IV. Hürmüz'ün padişahlığı döneminde vefat etmiştir (Aslanoğlu 2018: 239).

Nûşirrevân, devrinde birçok kültürel faaliyetin gerçekleşmesine vesile olmuştur. Ardında bıraktığı bu *Zafernâme* de nesilden nesile ulaşmış, devlet yönetiminde kılavuzluk yapmış çok değerli bir eserdir. Anlatıldığına göre şöhretli vezir Büzürchmîr, Nûşirrevân'ın isteği üzerine çeşitli nasihatlerden oluşan, soru-cevap şeklinde tertip edilmiş bir kitap hazırlamıştır. Bu Pehlevi eser daha sonra İbn-i Sina tarafından Nûh ibn Mansûr'un emriyle zamanın Farsçasına aktarılmıştır. *Pend-nâme-i Büzürchmîr*, *Büzürchmîr Risâlesi*, *Enderz-nâme* gibi isimlerle de anılmıştır. *Târîh-i Edebiyât-ı İrân pîş ez-İslâm* adlı eserde de bu eserden bahsedilir. Bu eserin soru-cevap şeklinde tertip edildiği, müellifin sorduğu sorulara, kendisinin cevap verdiği, öğütlerin bazılarının ahlaka bazılarının ise Zerdüştlüğe mahsus olduğu fakat eserin İslami devirde de ehemmiyetini koruduğu anlatılır. Firdevsî'nin bu *Zafernâme*'yi *Şehnâme* adlı eserinde kısmen nazma çevirdiği ve Farsçaya tercüme ettiği de *Târîh-i Edebiyât-ı İrân pîş ez-İslâm* adlı eserde yer alan bilgiler arasındadır (Çakır 2013: 167-8).

2.1. Zafernâme-i Nûşirrevân'ın Nüshaları ve Eserin Muhtevasına Dair

Zafernâme'nin bugüne kadar tespit edilen nüshaları ve başlıkları şu şekildedir:

1. Süleymaniye Ktp., M. Hilmi-F. Fehmi Böl., No. 182/3: Zafer-nâme-i Büzürcmihr-i Nûşî'r-revân.³
2. Süleymaniye Ktp., Tahir Ağa Tekkesi Böl., No. 5555: Risâle-i Zafer-nâme 'an-Te'lifât-ı Mevlânâ Büzürcmihr Berây-ı İkdâm-ı Nûşî'r-revân.
3. Süleymaniye Ktp., Hacı Mahmud Efendi Böl., No. 1981: Hâzâ Kitâb-ı Pend-nâme-i Enûşirvân-ı 'Âdil.
4. Süleymaniye Ktp., Yazma Bağışlar Böl., No. 1457/2: Fî-Beyân-ı Zafer-nâme-i Nûşî'r-revân-ı 'Âdil.
5. Süleymaniye Ktp., Hayri-Abdullah Efendi Böl., No. 130/2: Başlıksızdır.
6. Süleymaniye Ktp., Ayasofya Böl., No. 2864/2: Zafer-nâme-i Büzürcmihr Berây-ı Nûşî'r-revân-ı 'Âdil.
7. Süleymaniye Ktp., Mihrişah Sultan Böl., No. 445/5: Başlıksızdır.
8. Millî Kütüphane, No. A8294/10: Başlıksızdır.
9. Sadberk Hanım Müzesi, Hüseyin Kocabaş Yaz., No. 3/2: Zafer-nâme-i Büzürcmihr-i Hakîm.
10. İBB Taksim Atatürk Kitaplığı, Belediye Yaz., No. 615/2: Zübdetü'n-nasâyih.
11. İBB Taksim Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yaz., No. 955/3: Başlık yoktur fakat metin içinde eserin adından “Zafer-nümâ” olarak bahsedilir.
12. Diyarbakır İl Halk Ktp., No. 21 Hk 1012/8.: Başlıksızdır.
13. Millet Ktp., Ali Emirî Roman Böl., No. 109: Hikâye-i Nûşurevân (Çakır 2013: 169-70).

Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Böl., No. 5385/14'te kayıtlı “Pend-i Nûşî'r-revân-ı 'Âdil” başlıklı bir metin daha bulunmuş fakat içerik açısından farklı olduğundan nüshalara dâhil edilmemiştir. Bu nüshada Nûşirrevân'ın tacının dilimlerinde yazılı olan nasihatlerden bahsedilmektedir (Çakır 2013: 170).

Gulam Hüseyin Sıddîkî tarafından yapılmış *Zafernâme* çalışmasında, eserin adının büyük ihtimal ile “Pîrûze nâmek” olduğu söylenmiştir. Metnin 11 tane Farsça nüshasının olduğundan söz edilmektedir. Bu eserlerin bir tanesi dışında Türkçe nüshaları da mevcuttur. Bunlardan bazıları şunlardır: Kütahya Vahid Paşa İ.H.K. No. 1312; Manisa İ.H.K. No. 1503/2; Çorum Hasan Paşa İ.H.K. No. 2887/11'dir (Çakır 2013: 169).

Tespit edilebilen bu nüshalar genel itibarıyla mensurdur. Belediye Yazmaları 615 numaralı yazmanın sonunda, mütercim son kısma bir Türkçe ve bir Arapça beyit ekledikten sonra bir de 8 beyitlik gazel ilave etmiştir. Türkçe beyit şu şekildedir:

---

³ Müjgan Çakır makalesinde başlığın “Zafer-nâme” olduğunu söylemiştir (2013: 170).

*Yâ İlâhî bu naşîhat-nâmeye ikbâl vir
Müstemi' olanlara tevfiķ-i isti'mâl vir*

Sekiz beyitten oluşan bu gazel “mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün” kalıbıyla yazılmıştır ve daha çok duaya benzer. Örnek olması bakımından ilk beyit şöyledir:

*İde Hâķ sâmi'in gûşımı huşyâr
Ki ser-hoşna naşîhat eylemez kâr*

Sadberk Hanım Müzesi ve Osman Ergin nüshalarında da sonda Farsça bir beyit yer almaktadır. Nüshalar arasında çalıştığımız mecmua da mevcuttur ve bu nüshada da on bir beyit mevcuttur. Beyitler “mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün” kalıbıyla yazılmıştır. Bazı sorular manzum olarak cevaplanmıştır. Bu beyitler metin içinde art arda sıralı yazılmamış, metnin farklı yerlerinde farklı soruların cevapları olarak verilmişlerdir.

Eserdeki öğütlerin Büzürçmihr tarafından verildiği bilinmektedir. Milli Ktp., No. A8294/10 nüshasında ise öğütler farklı olarak dönemin yirmi üç hakîmi tarafından verilmiş ve kitaplaştırılmıştır. Bir başka dikkate değer farklılık ise kimi eserlerde bu diyaloglar “soru-cevap” şeklinde oluşturulmuşken, kimisinde ise “goftem-goft” veya “didüm-didi” şeklindedir. Örneğin Ayasofya, Tahir Ağa, Süleymaniye Yazma Bağışlar 1457, M. Hilmi-F. Fehmi nüshalarında her sorudan önce “su'âl”, her cevaptan önce “cevâb” kelimeleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Mihri Sultan nüshasında ise “su'âl-cevâb” kelimeleri veya kırmızı mürekkep kullanılmamıştır. Bu nüshada sorular “didim” cevaplar ise “didi” şeklinde açıklanmıştır. M. Hilmi- F. Fehmi nüshasında hem “su'âl-cevâb” kullanılmış hem de “ben ayıtdum-üstâd ayıtdı” kalıbı kullanılmıştır. Tahir Ağa Tekkesi nüshasında da bunun gibi hem “su'âl-cevâb” hem de “didüm-didü” kalıplarına yer verilmiştir. Bu farklılıkların çeviri yapılan Farsça nüshalardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bunların dışında verilen nasihat yani soru sayıları da birbirinden farklıdır. Örneğin Ayasofya nüshasında 56, Tahir Ağa Tekkesi nüshasında 70 soru, M. Hilmi-F. Fehmi nüshasında 53, Yazma Bağışlar nüshasında ise 54 soru bulunmaktadır.

İçeriğe bakıldığında hemen hepsinde aynı soruların yer aldığı görülür. Sorular konu itibarıyla aynı olmasına rağmen, bazı söyleyiş farklılıkları bulunmaktadır. Örneğin Süleymaniye Yazma Bağışlar 1457'de “İşler sa'y ile mi olur yoħsa kazâ ile mi hâşıl olur?” (7b) sorusu diğer incelediğimiz nüshaların çoğunda “İşler sa'y ile mi olur veya taķdîrle mi?” şeklindedir. “Kimden korķmak gerek ki ğamdan ħalâş olına?” (8a) sorusu diğer nüshalarda “Kimden ħazer itmek gerek?” şeklindedir. “Nâ-ma'ķûl ve nâ-münâsibkâr gördüğüm zamânda bir dostdan ne tarîķ ile müfâraķat eyleyem?” (6b-7a) sorusu diğer nüshalarda “Bir dostdan yaramazlık irişse ne tarîķ ile andan ayrılmak gerek?” şeklindedir.⁴

Bir diğer farklılık eserin yazılış amacı ile ilgili rivayettir. Sadberk Hanım Müzesi'nde bulunan yazmada, Nûşirrevân, veziri Büzürçmihr'den içinde nasihat ve hikmetlerin bulunduğu

⁴ Bu karşılaştırmalarda M. Hilmi-F. Fehmi, Ayasofya, Tahir Ağa, Taksim Atatürk Belediye Yazmaları ve Mihrişah Sultan nüshaları esas alınmıştır.

küçük bir eser talep etmiş, Büzürcmihr ise kendi üstadlarına sorduğu soruların cevaplarını kitap hâline getirmiş ve Nûşîrrevân'a sunmuştur. Bunun karşılığında ise Nûşîrrevân, Büzürcmihr'e bir şehir hediye etmiştir. Ayasofya, Mihrişah Sultan, M. Hilmi-F. Fehmi, Tahir Ağa, Taksim Atatürk Kütüphanesi, Belediye Yazmaları, Osman Ergin ve Diyarbakır nüshasında da hikâye bu şekilde geçmektedir. Milli Kütüphane yazmasında ise sorular, devrin yirmi üç hâkimine sorulmuş ve cevaplar kitaplaştırılmıştır:

“... ‘Âlem-, ‘âlimiyân içinde temâm şöhret ü istikâmet tutdı, buyırdı ki hükemâ-yı rûzgârdan bir yire cem’ olalar. Emr olındı geldiler. Bunlaruñ içinden yigirmi üç hakîm ihtiyâr idüp çağırdular ‘ilm-i hikmetden kaç’an kuşûrı olmaya. Andañ şoñra bunlara emr olındı her biriñüz hikmetden bir söz söyleyüñ tâ ki ben kendi zamânında anuñla mütenaşşih olam ba‘dehu bundan şoñra gelene kıyâmete dek yâdigâr ola” (118a).

Süleymaniye Yazma Bağışlar 1457’de ise devlet erkânının bir arada olduğu bir zamanda, Nûşîrrevân, veziri Büzürcmihr’e sorular sormuş, Büzürcmihr ise bu sorulara gayet güzel ve sanatlı cevaplar vermiştir. Sonrasında bunlar padişah emriyle kitaplaştırılmış ve hazineye konulmuştur:

“Râvîler şöyle rivâyet iderler ki Nûşî'r-revân-ı ‘Âdil tahtında oturup erkân-ı devlet ü a’yân-ı memleket huzûr-ı şerîfnde, her biri yirli yirinde otururken Büzürcmihr-i Kâmil'den pâdişâh-ı ‘Âdil, bir niçe su’âller idüp Büzürcmihr dahi bedîhe cevâb virüp pâdişâh emr itdi. Evvel esvile vü ecvibe'i yazdılar adına Zafernâme diyü nâm kodılar ve hazîne içinde şakladılar. Evlâdına vaşiyet eyledi ki ol su’âl ve cevâblar ile ‘âmil olalar tâ ki sâyir mülûk üzre dâniş kuvvetiyle zafer bulalar”(3b-4b).

Bu kısmın devamında da diğer nüshalarda bulunmayan bir anlatım söz konusudur. Buna göre Pehlevice olan eser daha sonra Samanilerden Nûh bin Mansûr’un eline geçmiş ve onun emriyle veziri Ebu Ali Sina eseri Farsçaya tercüme etmiştir:

“Şoñra mürûr-ı eyyâm ile Nûşî'r-revân hazînesinden ihrâc olunup elden ele geliüp Horâsân pâdişâhı Sulţân Sencer'e vâşıl oldu. Sencer anı Ebû Türâb-ı Sâni Nûh bin Manşûr Sâmânî'ye ki ‘Acem hâlfesi idi ve Buğâra'da otururdu hediye tarihîyle gönderdi. Nûh bin Manşûr Re'isü'l-hükemâ Ebû 'Alî Sînâ'dan iltimâs itti ki ol Zafer-nâme'i luğat-ı Pehlevîden Fârsî luğat ile terceme eyleye Ebû 'Alî Nûh bin Manşûr'uñ iltimâsını kabûl idüp Zafer-nâme'i Fârsî diliyle terceme eyledi (4b-5b).

Metin her ne kadar Zafernâme adıyla anılsa da klasik zafernâmelerden ayrılır, muhteva açısından tam bir nasihatnâme örneğidir. Nasihatnâmelerdeki gibi amaç doğru yolu göstermektir, kısa ve anlaşılır cümleler ile açıklamalar yapılmıştır. Nûşîrrevân'ın çocuklarına devleti nasıl yönetmeleri gerektiği hususunda yol gösterici bir mirasıdır.

“Soru-cevap” şeklinde kaleme alınan ve yer yer beyitlerin de yazıldığı eserde şu soruların cevapları aranmıştır: Allah’tan ne istenmesinin uygun olacağı, her yerde ve her zaman değerli olan unsurların neler olduğu, yanlış dostlardan nasıl ayrılmak gerektiği, işin kime emanet edilmesi gerektiği, hangi unsurların insana daima dost olacağı, işlerin sırayla mı yoksa kazaya göre mi olacağı, yiğitlerde sevilen ve pirlerde rağbet edilen hususların neler olduğu, gamdan kurtuluş için kimlerden korkmak gerektiği, kimlerin gerçek anlamda cömert olduğu, kişinin ömrünü nasıl hoş geçirip ruhunu ne ile besleyeceği, neyin herkes tarafından rağbet görmesine rağmen satın alınamayacağı, iyiliğin ne olduğu, ayıplı olan hünerin ne olduğu, kahramanlık işaretinin ne olduğu, hangi unsurun insanın amelini süsleyip insanı değerli kıldığı, kimin sonsuz ve daimî olduğu, âkillerin hangi işinin güzel olduğu, hangi aybın daha büyük olduğu, insanın hangi zamanlarda ömrünün boşa geçtiği, terk edilmemesi gereken emirlerin kimlerin emirleri olduğu, hangi yoldan geçinmenin doğru olduğu (Yapıcı 2020: 19-22).

2.2. Eserin Metni

Râvîler şöyle rivâyet iderler ki: (4a) Nûşî'r-revân-ı ‘Âdil tahtında oturup erkân-ı devlet ü a’yân-ı memleket huzûr-ı şerîfnde, her biri yirlü yirinde otururken Büzürmihr-i Kâmil'den pâdişâh-ı ‘Âdil, bir niçe su’âller idüp Büzürmihr daği bedîhe cevâb virüp pâdişâh emr itdi. Evvel esvile vü ecvibe'i yazdılar adına *Zafer-nâme* diyü nâm (4b) kodılar ve hazîne içinde şakladılar. Evlâdına vaşiyet eyledi ki ol su’âl ve cevâblar ile ‘âmil olalar tâ ki sâyir mülûk üzre dâniş kuvvetiyle zafer bulalar. Soñra mürûr-ı eyyâm ile Nûşî'r-revân hazînesinden ihrâc olunup elden ele gelüp Horâsân pâdişâhı Sultân Sencer'e vâşıl oldı. Sencer anı (5a) Ebû Türâb-ı Sâni Nûh bin Mansûr Sâmânî'ye ki ‘Acem halîfesi idi ve Buğhâra'da oturırdı hediye tarîkiyle gönderdi. Nûh bin Mansûr Re'isül-hükemâ Ebû ‘Alî Sînâ'dan iltimâs itti ki ol *Zafer-nâme*'i luğat-ı Pehlevîden Fârsî luğat ile terceme eyleye Ebû ‘Alî Nûh bin Mansûr'uñ iltimâsını kabûl idüp *Zafer-nâme*'i Fârsî (5b) diliyle terceme eyledi hâl budur ki ğarîb ü ‘acîb esvile vü ecvibedür ve umûr-ı siyâseti ve tedbîr-i müddeti ol risâleden mefhûm u ma'lûm olur ve selâfîn-i zevî'l-ihtirâm ve ‘ulemâ vü ümerâ-yı kirâm[a] lâyıķ tuhfe ve anuñ ile ‘amel eylemek ve ‘âmil olmaķ devletdârınuñ şerefiyle müşerref olmağa sebebdir. Biz daği (6a) bu maħalde *Zafer-nâme*'den ba'zı esvile vü ecvibeyi laţffesini Türkî diline terceme kılup takrîr ve taħrîr eylemek münâsib göründüğü ecilden tesvîd olındı ki elli altı mes'eledür. Su'âl: Nûşî'r-revân-ı ‘Âdil Büzürmihr-i Kâmil'e aytdı: Haķ Te'âlâ'dan ne isteyelüm ki istediğimiz ğâyetde ma'ķûl ve pesendîde maķbûl ola? Cevâb: (6b) Ol kâmil aytdı üç nesne iste evvel şihhat ikinci ğanîlik üçinci belâlardan emîn olmaķ. Su'âl: Ol ne nesnedür ki her yirde ve her zamânda lâyıķ ve sezâvârdur? Cevâb: Hüner öğrenmek ve mâl cem' itmek ve dostlar göñlüni şaklamaķ. Su'âl: Nâ-ma'ķûl ve nâ-münâsibkâr gördüğüm zamânda bir dostdan (7a) ne tarîķ ile müfâraķat eyleyem? Cevâb: Üç nesne ile varup hâlin şormamağla ve ziyâret itmemekle ve andan nesne istememekle. Su'âl: İşümi kime ışmarlayayum ki pâk ola? Cevâb: Ğâyet eyü dosta dilerseñ pâk ola iy dost bir iş ğüzîde yârûña eyle sipâriş Su'âl: Ol ne nesnedür ki hemîşe (7b) âdeme yâr olur? Cevâb: Yiğitlik çağında ‘ilm öğrenmek pîrlikde ‘amel eylemek.

Su'âl: Kendüyi ögmek kişi[ye] izhâr-ı fazl itmek revâdur velîkin kend'özin ögmek hâfâdur. Su'âl: İşler sa'y ile mi olur yoħsa kaçâ ile mi hâşıl olur? Cevâb: Sa'y kaçâyaya sebep olur Su'âl: Yigitlikde mahbûb ve pîrlikde (8a) merġûb ne nesnedür? Cevâb: Yigitlerden edeb hayâ ve pîrlerden 'ilm ü âhestelikdür. Su'âl: Kimden korkmak gerek ki ġamdan hâlâş olma didi. Cevâb: Şol kimseden kim kendü fâ'idesi içün saña temellük idüp câblûsluklar eyleye ve daħi şol hâşîsden kork kim soñradan bay olmuş ola ve daħi şol (8b) kimseden kork kim evvel germ yüzün gösterüp soñra şovuk yüz göstere. Su'âl: Saħî kimdir didi. Cevâb: Saħî ol kimsedür ki bir nesne'i virdikden soñra pîşmân olmaya ve ġöñli şâd ola. Su'âl: Ol ne nesnedür ki âdem anuñla 'ömrini hoş geçürüp cânını anuñla besler didi. Cevâb: Dîndâr olmaġla ve intiķâm (9a) alma[ma]ġ[ı] ve belâdan hâlâş olmaġla. Su'âl: Ol ne nesnedür ki cemî'-i 'âlem aña tâlib ü râġıbdur ammâ ol ele girmez? Cevâb: Şihhat u şâdlık ve 'ömr ve muħliş dost. Su'âl: Eylük nedür? Cevâb: Yaramazlıktan dūr olmaķ. Su'âl: Ol ne hünerdür ki 'aybludur? Cevâb: Seħâ vü 'atâ ki yanınca bile minneti ola. Su'âl: Bahâdurlık (9b) nişânı nedür? Cevâb: İntiķâm almaġa kâdir iken ferâġat idüp 'afv eyleye. Su'âl: Ol ne nesnedür ki âdemüñ 'amelin müzeyyen eyler? Cevâb: Toġrulukdur. Su'âl: Ol kimdür ki bâķî vü pâyendedür? Cevâb: Haķķ celle ve 'alâdur. Su'âl: 'Âķillerüñ ķankı işi ġâyet yaħşıdır? Cevâb: Halkı yaramazlıktan men' i[t]dügidir. Su'âl: 'Ayblarda (10a) ķankı 'ayb büyükdür? Cevâb: Âdemüñ evvel 'aybın örtüp soñra açmaķ. Su'âl: Ķankı sâ'atdür ki âdemüñ 'ömrü anda zâyî' geçer? Cevâb: Bir kimseye eylük itmeġe kâdir iken itmedüġi sâ'atdür. Su'âl: Ķankı buyruķdur ki anı ġor tutmaķ olmaz? Cevâb: Ĥudâ'nuñ ve peyġamberüñ ve pâdişâh buyruġıdır. Su'âl: Ne tarîķ ile geçinüp dirilmek (10b) yaħşıdır? Cevâb: Ķanâ'at ile geçinmek yaħşıdır. Beyt:

Şehâ bî-ġam dur[ur] ehl-i ķanâ'at
Ki çekmez mülk ü mâl içün ķasâvet
Cihânda ķâni' olan âb u nâna
Baş egmez dünyede şâh-ı cihâne

Su'âl: Maħabbeti ve dostluġı ne ġarâb eyler? Cevâb: Ululardan baħl ve 'ulemâdan 'ucb ve hâtunlardan hayâsızlık ve erenlerden yalan. Su'âl: (11a) Ol ne nesnedür ki âdemüñ işin yaramaz eyler? Cevâb: Zâlimleri medħ eylemek. Su'âl: Dünyâyı ne ile bulurlar? Cevâb: Ķuvvet ile ve yoldaş çoķluġı ile. Su'âl: Nice geçinmek gerek kim tábibe muħtâc olmayalar? Cevâb: Az yimek ve az söylemek ve az uyumaķ gerek. Su'âl: Ķankısı 'âķil ve dâñâdur? Cevâb: Az söyleyen ve çoķ diñleyen (11b) ve çoķ bilen. Su'âl: Ĥorluk neden ķopar? Cevâb: Tama'dan ve kâhillikden ķopar. Su'âl: Dost maħabbeti ne ile zâyil olur? Cevâb: Bir sevgülü nesnesini istemek ile. Su'âl: Aħlâķ-ı hamîdenüñ ķankısı maħmûddur? Cevâb: Bîminnet tevâzu' ve bî-recâ'atâ ve seħa. Beyt:

Nedür dir iseñ aħlâķ-ı ġamîde
Tevâzu'la sehâdur 'âdemîde
Benî âdemde (12a) cânâ baħl u ġisset
Ķatı kemdür ne ġürmet ķor ne 'izzet

Su'âl: Ol ne nesnedür ki dünyâda ve 'uqbâda ziyâde ma'yûb ve mezmûmdur? Cevâb: Beglerden zulm. Su'âl: Aşl-ı tevazu' nedir? Cevâb: Güteryüzlülüktür ve alçaqlara gökçek nazar eylemekdür. Su'âl: Meşvereti kimler ile eylemek gerekdür? Cevâb: Üç haşleti olan kimesne ile itmek gerekdür dîninde (12b) pâk olanlar ile ve 'ulemâ ile ve eylük itmek sever kimseler ile. Su'âl: Pâdişâhlara kimler nâ-hoş gelür ve kimler yaramaz gelür? Cevâb: Eblehler ve yaramaz söyleyiciler ve yaramaz işlüler. Su'âl: Kimlerdür ki dâ'imâ halk aña muhtâclardur? Cevâb: 'Ulemâdur ki 'akla muhtâclardur ve pehlevânlardur ki meydânda hîleye muhtâclardur. Su'âl: Ol ne nesnedür ki (13a) cümle 'âlem anuñla dost olur? Cevâb: Mu'âmelede inşâf gözleyenlerdür. Su'âl: 'İlm öğrenmek ile ne fâ'ide bulunur? Cevâb: Eger ekâbir ise yüce nâm issi olur ve eger fakîr ise ganî olur ve eger nâmdâr ise yüce nâm bulur. Su'âl: Rızq ve mâl ne için gerek didi. Cevâb: İhtiyâcın görmek için veya fakîr dostlarının hâcetini (13b) görmek için ve dahî düşmeni dost idinmek için. Su'âl: Ol ne nesnedür ki yinmez ammâ beden anuñla beslenür? Cevâb: Eyüler muşâhabeti ve eyüler yüzün görmek ve pâk tonlar giymek ve mu'tedil hammâmlara girmek ve hoş kokuşlar kokuşlamak. Su'âl: Pâdişâhlar neye muhtâclardur? Cevâb: 'Âlimlere muhtâclardur. Beyt:

Olur şeh merdüm-i dânyâya muhtâc (14a)

Bulur re'y ile hoşdur taht ile tâc

Su'âl: Pehlevân ve şâhib-i mürüvvet kimdür? Cevâb: Âhîret ni'metin dünyâ ni'meti üzerine takdîm iden kimesnelerdür. Su'âl: Mürüvvet ne nesnedür? Cevâb: Hâk vâcib eyleyendür. Su'âl: Ol nedür ki okunur ammâ bilinmez ve añlanmaz? Cevâb: İşlerüñ âhîridür. Beyt:

Oğunmaqla bilinmez âhîr-i kâr

Çazâyâ (14b) vir rızâ hâlûñde ol var

Su'âl: Ol ne lezzî nesnedür ki tadanı helâk ider? Cevâb: Şehvetdür. Beyt:

Şekerden tatlıdur lezzât-ı şehvet

Velâkin çekdürür tadana zahmet

Su'âl: Ol ne âteşdür kim yakduğun göyündürür? Cevâb: Haseddür. Su'âl: Çankı binâdur hergiz çarâb olmaz? Cevâb: 'Adldür. Beyt:

Binâ-yı 'adl yüz tutmaz çarâba

Varur (15a) her yapıñı soñı çarâba

Su'âl: Ol ne tatlıdur ki soñı acidur? Cevâb: 'Acele itmekdür. [Beyt]:

Ger dilersen işüñ olmaya çarâb

İtme kârûnda şaşın hiç şitâb

Su'âl: Ol ne nesnedür ki hergiz eskimez? Cevâb: Yaşsı ad kazanmaqdur. Beyt:

Çalış eylige it kendüñi mu'tâd

Ki eskimez unutulmaz eyü ad

Su'âl: Ol ne nesnedür ol çankı (15b) düşmendür ki cümle dostlardan 'azizrekür? Cevâb: Nefsdür nefis gâyet 'adûdur şaşın andan çıkarur âdemi 'îmân ü cândan zebûndur nefis elinden halk

halk-ı 'âlem. Su'âl: Kankı marazdur ki cümle etıbbâ anuñ 'ilâcında 'âcizlerdür? Cevâb: Hamâkatdür. Beyt:

Hamâkat ol marazdur iy melek-hû

Ki 'âcizdür 'ilâcında Aristû

[Su'âl]: Kankı marazdur ki (16a) halk andan kaçmazlar? Cevâb: 'Âşkdur. Su'âl: Ol ne yücelikdür ki cemî' alçaqlaruñ alçağıdır? Cevâb: Tekebbürlükdür. Su'âl: Ol ne zînetdür ki cemî' zînetleruñ a'lâsıdır? Cevâb: Pâklükdür. Su'âl: Uyku ne nesnedür? Cevâb: Uyku bir nesnedür ki bir yanı ölüm ve bir yanı mezelletdür. Su'âl: Ölüm (16b) ne nesnedür? Cevâb: Ağır uyqudur. Su'âl: Ol kankı yâredür ki oñulmaz? Cevâb: Mazlûmlaruñ zâlimlerden irişen zulmi yâresidür didi pes Büzürmihr'üñ naşâyihî bu arada tamâm oldı.

Sonuç

Elde bulunan mensur mecmua, içinde sekiz farklı risale barındıran bir eserdir. Eserler her ne kadar farklı konular gibi görünse de bu risaleleri “nasihat” ve “fal” başlıkları altında toplamak mümkündür. *Nasihat-i İskender*, *Zafernâme-i Nûşirrevân* ve *Hız. Peygamber'in Pend-i Şerifleri* gibi metinler, konuları itibarıyla nasihat türüne girmektedirler. *İlm-i Yed*, *Kıyâfetnâme-i Yûnus Efendi* ve tıraş olunacak günlerden söz eden *Ne Zaman Tıraş Olmak Gerekir* başlıklı metinler ise muhtevaları bakımından belli oranda fallâ ilgili metinlerdir. Mecmuada bu başlıklara uymayan sadece iki metin bulunmaktadır ki bunlar Okçuluk hakkındaki metin ve padişah iradesi kısımlarıdır.

İlk iki metin olan *Nasihat-i İskender* ve *Zafernâme-i Nûşirrevân* nasihatnâme çatısı altında birleşebilecek iki metindir. Her iki metinde de öğütler sade, anlaşılır ve kısa cümlelerden meydana gelmiştir. *Zafernâme-i Nûşirrevân*'da farklı olarak öğütler “soru-cevap” şeklindedir. Her iki risalenin de başka nüshalarının olduğu bilinmektedir. Özellikle *Zafernâme-i Nûşirrevân*'ın nüshalarının fazla olmasından, yaygın bir metin olduğu anlaşılmaktadır. Bu nüshalar, elimizdeki metinle yakın bir benzerlik göstermediği için karşılaştırmalı metin oluşturulmamıştır.

İncelenen *Zafernâme-i Nûşî'r-revân* başlıklı metin, zafernâme olarak adlandırılmış olsa da içerik bakımından nasihatnâme ve siyasetnâme olarak adlandırılabilir bir eserdir. Metinde dünyada ve ahirette mutluluk getirecek konulara değinilmiştir. Daima doğruluk ve dürüstlük tavsiye edilmiştir. Eldeki nüshada açıkça belirtildiği üzere kitabın devlet yönetiminde başvuru bir kılavuz olduğu söylenmektedir. Metnin hacimde az, anlamda ise ağır ve derin olması, eserin kullanılabilirliği arttırmış ve bu derece yaygınlaşmasına sebep olmuştur denilebilir. Risalenin gerek Farsça gerek Türkçe pek çok nüshasının bulunması, bu tür eserlere ilginin, beğenin ve ihtiyacın olduğunun bir göstergesidir. Eserde bazı soruların cevaplarına manzum olarak cevap verilmesi, monotonluğun kırılması ve okuyucunun dikkatini çekmesi bakımından önemlidir.

Kaynakça

- Albayrak, N. (1995). "Enuşirvan". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 11, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 255-256.
- Aslanoğlu, O. (2018). *İran Şiirinin Kraliçesi Pervîn-i İ'tisâmî Divan Tahlili*. Diyarbakır: Name Yayınları.
- Avcı, İ. (2013). "Derleyeni Meçhul Mensur Bir Mecmua Örneği". *Akademik Kaynak, Hakemli Altı Aylık Edebiyat ve Dil Araştırmaları Dergisi AKAD*, 2, s. 19-26.
- Avcı, İ. (2018). "Aristo'nun İskender'e Nasihatleri ve İskendernamelere Yansımaları", *Ahmedî Sempozyumu (2 Mayıs 2018) Bildiriler Kitabı*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, s. 173-194.
- Azbay, E. (2020). *Kavsnâme, Dervâzî'nin Okçuluk Kitabı*. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu ve Okçular Vakfı Yayınları.
- Çakır, M. (2013). "Büzürce-mihr-i Hakîmin Nuşirevan-ı Adil Adına Yazdığı Zafername'nin Türkçe Tercümeleleri Üzerine Bir Değerlendirme ve Bir Zafer-name Tercümesi". *Ahmet Atilla Şentürk Armağanı*. İstanbul: Akademik Kitaplar, s. 167-186.
- Köksal, M. F. (2012). "Şiir Mecmualarının Önemi ve 'Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi'" (MESTAP). *Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları, s. 411-431.
- Nizamü'l-Mülk. (2016). *Siyasetname*. (M. T. Ayar, Çev.) İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sivrioğlu, U. T. (2013). "İslam Kaynaklarına Göre Nuşirevan-ı Adil". *History Studies International Journal of History*, 5 (5), s. 225-252.
- Uzun, M. İ. (2003). "Mecmua". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 28, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, s. 265-268.
- Yapıcı, M. (2020). Süleymaniye Kütüphanesi 1457 Numarada Kayıtlı Mensur Mecmua (İnceleme-Metin). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi SBE.

Extended Summary

The word “mecmua” comes from the word mecmû‘, which is derived from the infinitive cem‘ that means "to bring together, gather scattered things", and which means to be gathered together.

Mecmuas are full of works in verse and prose, containing hidden treasures and waiting to be revealed. Unfortunately, mecmuas were not given the value they deserve until recent years. However, the studies carried out in recent years have led to the emergence of many mecmuas. Difficulties such as the unordered work and the inability to read the manuscript are some of the reasons why the mecmuas are not studied. Although poetry mecmuas are more popular in mecmua studies, there is no doubt that prose mecmuas are works that deserve the same attention. Apart from this, prose mecmuas are not limited to Literature, but also guide other fields due to the many different topics they contain.

There are eight different texts in the work studied. Although the works seem to be different subjects, it is possible to collect these treatises under the headings of “nasihat” (counsel) and “fal” (fortune). Texts such as “*Nasihat-i İskender*”, “*Zafernâme-i Nûşirrevân*” and “*Hz. Peygamber’in Pend-i Şerifleri*” are in the type of counsel in terms of their subjects. The texts titled “*İlm-i Yed*”, “*Kıyâfetnâme-i Yûnus Efendi*” and “*Ne Zaman Tıraş Olmak Gerekir*” (When Should You Shave), which talk about the days to shave, are texts about fortune telling to a certain extent in terms of their content.

The first two texts, “*Nasihat-i İskender*” and “*Zafernâme-i Nûşirrevân*”, are two texts that can be assemble under the same type of counsel. In both texts, the counsel consisted of simple, understandable and short sentences. Unlike “*Zafernâme-i Nûşirrevân*”, the advices are in the form of questions and answers. It is known that there are other copies of both treatises. It is understood that “*Zafernâme-i Nûşirrevân*” is a common text, especially since there are many copies.

Although the text titled “*Zafernâme-i Nûşirrevân*”, which we examined, is named as “Zafername”, it is a work that can be named as Counsel, “siyasetnâme” (political treatise) or “pendnâme” (book on ethics) in terms of content. In the text, the subjects that will bring happiness in this world and in the hereafter are mentioned. Persistent integrity and honesty are counseled. As it is clearly stated in the copy we have, it is said that the book is a guide used in state administration. It can be said that the text is small in volume and heavy and deep in meaning, increasing the usability of the work and causing it to become so widespread. We often come across such examples of advice in literature. Such works aim to give advice to the reader, the narration is simple and clear. The aim is for all readers to understand and benefit from the text.

When the copies were compared, it was determined that there were many differences between them. There are many differences both in form and content. Although different words

are used, it is seen that the questions asked and the answers given are very close to each other. Although the copies are generally in prose, it is seen that verse parts are also included in a few copies. The purpose of writing the work is explained in different ways in the copies. Büzürchmihr, who answers questions in some works, is the scholars of the period in others. Looking at the content, it can be seen that almost all of them have the same questions. Although the questions are the same as the topic, there are some differences in the wording. Another notable difference is that in some works these dialogues are formed in the form of "soru-cevap", while in others they are in the form of "goftem-didi" or "didum-didi

The goal is to say a lot with few words. It is aimed to transfer these advices from generation to generation and to always be a guide. These differences are due to the fact that there are many copies in both Turkish and Persian languages. The fact that there are many copies of the treatise in both Persian and Turkish is an indication of the interest, appreciation and need for such works. Answering some questions in verse in the work is important in terms of breaking the monotony and attracting the attention of the reader.

The fact that there are many different copies of the text has caused differences in terms of content as well as form. In general, the reasons for writing, the writer and the person who wrote it are the same. It is highly probable that there are many copies of the text that have not yet been identified.